

Постнова Наталя Іванівна

*аспірантка кафедри права Європейського Союзу Національного
юридичного університету імені Ярослава Мудрого*

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-0700-1319>

ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ МІЖНАРОДНИХ ЗМІШАНИХ ПЕРЕВЕЗЕНЬ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Робота присвячена дослідженню правового регулювання міжнародних змішаних (мультимодальних) перевезень вантажів, пасажирів і багажу в особливий період. Запропоновано напрямки покращення правового регулювання міжнародних змішаних перевезень, зокрема щодо необхідності прийняття форми єдиного перевізного документа та технічних вимог до організації та функціонування мультимодальних терміналів, спрощення митних процедур і документального оформлення для мультимодальних перевезень.

Ключові слова: міжнародне приватне право, міжнародні змішані перевезення, мультимодальні перевезення, транспортна політика, перевезення вантажів, людей та багажу.

Postnova Natalia

*PhD candidate of the Department of Law of the European Union
of Yaroslav Mudryi National Law University*

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-0700-1319>

LEGAL SUPPORT OF INTERNATIONAL MIXED TRANSPORTATION UNDER MARTIAL LAW

The work is devoted to the study of legal regulation of international mixed (multimodal) transportation of goods, passengers and baggage during a special period. The author suggests ways to improve the legal regulation of international multimodal transportation, in particular, the need to adopt a single transportation document and technical requirements for the organization and operation of multimodal terminals, simplification of customs procedures and documentation for multimodal transportation.

Key words: private international law, international mixed transportations, multimodal transportations, transportation policy, transportations of cargoes, people and luggage.

Економічна безпека та міжнародні змішані перевезення взаємопов'язані через декілька ключових аспектів: по-перше, міжнародні мультимодальні

перевезення сприяють ефективному руху товарів через кордони, що підтримує міжнародну торгівлю і сприяє розвитку логістичних послуг, допомагає залучити інвестиції в інфраструктуру та створити нові робочі місця [1]. Все це допомагає реалізувати транзитний потенціал України, переорієнтовуючи вантажопотоки на більш екологічні способи транспортування. А економічна безпека країни, в свою чергу, залежить від здатності залучати і підтримувати стабільні торговельні відносини. По-друге, диверсифікація транспортних шляхів виявляється єдиним дієвим варіантом діяльності транспортної системи України в умовах повномасштабного вторгнення. Змішані перевезення, що використовують комбінацію різних видів транспорту (морський, залізничний, автомобільний, авіаційний), забезпечують гнучкість і надійність у логістичних ланцюгах, що допомагає уникнути залежності від одного виду транспорту (в умовах закриття повітряного простору України та обмежень використання морського транспорту) та може знизити ризики від можливих перебоїв і підвищити економічну стійкість. По-третє, ефективні мультимодальні перевезення знижують витрати на транспортування і час доставки, що підвищує логістичну ефективність та конкурентоспроможність компаній і країни в цілому. Це сприяє зміцненню економічної безпеки через підвищення ефективності виробничих і торговельних процесів. По-п'яте, міжнародні мультимодальні перевезення вимагають координації і співпраці між різними країнами і транспортними компаніями. Ефективні регуляторні механізми і міжнародні угоди сприяють стабільності і передбачуваності в торговельних відносинах, що є ключовим аспектом економічної безпеки. По-шосте, відбувається зменшення ризиків: використання мультимодальних перевезень дозволяє краще реагувати на різні кризи шляхом швидкої переорієнтації логістичних маршрутів. Це допомагає мінімізувати економічні втрати і забезпечити безперервність постачання товарів. Таким чином, міжнародні мультимодальні перевезення грають важливу роль у забезпеченні економічної безпеки країни через підвищення ефективності торгівлі, зниження ризиків, розвиток інфраструктури і залучення інвестицій.

Окремим питанням постає удосконалення правового забезпечення

міжнародних змішаних перевезень через пришвидшену євроінтеграцію. Прийняття законодавства, яке відповідає директивам ЄС, сприяє інтеграції України до європейського транспортного простору [1]. Що включає реалізацію загальних правил для комбінованих вантажоперевезень, що здійснюються на території країн-учасниць ЄС. Крім того, законодавче регулювання мультимодальних перевезень допомагає розвивати транспортні коридори та інтегрувати національну транспортну інфраструктуру до міжнародних систем [2].

Хоча Закон України «Про мультимодальні перевезення» прийнятий у 2021 році [3], проте він досі не працює внаслідок відсутності ухвалення окремих положень Кабінетом Міністрів України та іншими центральними органами виконавчої влади, зокрема: 1) форми єдиного перевізного документа (затверджується Кабінетом Міністрів України відповідно до ч. 1 ст. 11 Закону); 2) технічних вимог до організації та функціонування мультимодальних терміналів (визначаються ЦОВВ, відповідно до ч. 7 ст. 8 Закону).

Щодо форми єдиного документа доцільним видається використання мультимодального транспортного коносаменту ФІАТА (FBL, Multimodal Transport Bill of Lading). Документ FBL відповідає всім передбаченим Законом вимогам (ч. 1 ст. 11 Закону), крім того, ще у 1983 році він був визнаний Міжнародною торговельною палатою, як документ у практиці акредитива. На сьогодні FBL ФІАТА є одним з найбільш часто використовуваних мультимодальних транспортних документів у світі.

Покращення правового регулювання міжнародних змішаних (мультимодальних) перевезень в Україні в умовах воєнного стану та відсутності можливості здійснювати авіаперевезення потребує комплексного підходу. Ключовими заходами, на які необхідно звернути увагу є розвиток альтернативних транспортних маршрутів, спрощення митних процедур і документального оформлення, розвиток правової бази для страхування ризиків. В межах перелічених заходів потребують реалізації розробка угод з сусідніми країнами щодо спрощення процедур транзиту і митного оформлення, запровадження електронних систем управління документами для змішаних перевезень,

оптимізація митних процедур, щоб зменшити затримки і витрати при перетині кордонів, створення механізмів страхування логістичних ризиків під час воєнного стану, особливо запровадження спеціальних страхових продуктів для мультимодальних перевезень. Забезпечення безпеки вантажів та транспортних засобів в умовах воєнного стану є критично важливим. Це може включати розробку спеціальних заходів безпеки та співпрацю з правоохоронними органами.

Так, спрощення митних процедур і документального оформлення для мультимодальних перевезень з правової точки зору включає кілька ключових аспектів: 1) електронне декларування (використання електронних систем для подачі митних декларацій дозволяє зменшити час на оформлення документів та уникнути помилок, пов'язаних з ручним введенням даних) [4]; 2) попереднє декларування (можливість попереднього декларування товарів до їх фактичного прибуття на митну територію значно прискорює митне оформлення та зменшує час простою товарів) [5]; 3) спрощені митні коридори, де перевірка здійснюється на основі ризик-орієнтованого підходу, дозволяє швидше проходити митний контроль; 4) спрощені митні декларації, що містять мінімальний обсяг інформації, необхідної для митного оформлення, зменшує час та витрати на підготовку документів [6]; 5) впровадження системи «єдиного вікна», що дозволяє підприємствам подавати всі необхідні документи через одну платформу, що спрощує процес і зменшує адміністративні витрати [5].

Необхідно зазначити, що якості дорожньої карти реформування податкової та митної системи України в грудні 2023 року було затверджено Національну стратегію доходів на 2024-2030 роки. Для реалізації спрощення митних процедур потребують удосконалення такі нормативно-правові акти: Положення про митні декларації, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 21 травня 2012 р. № 450 «Питання, пов'язані із застосуванням митних декларацій»; Наказ Державної митної служби України від 17.11.2005 № 1118 «Про затвердження Правил митного контролю та митного оформлення транспортних засобів, що переміщуються громадянами через митний кордон України», Постанова Кабінету Міністрів України від 24 жовтня 2018 р. № 960 «Деякі питання проведення

заходів офіційного контролю товарів, що ввозяться на митну територію України (у тому числі з метою транзиту)» щодо переліку документів і відомостей, що підлягають перевірці під час попереднього документального контролю, Порядок виконання митних формальностей при здійсненні транзитних переміщень, затвердженого наказом Міністерства фінансів України від наказом Міністерства фінансів України від 09.10.2012 р. № 1066. А також впровадження механізму реалізації статті 325 Митного кодексу України щодо відшкодування витрат за результатом призначення та проведення форм митного контролю за ініціативою контролюючих та правоохоронних органів [4].

Впровадження цих заходів допоможе Україні зміцнити правове регулювання змішаних перевезень, підвищити ефективність логістичних процесів і забезпечити економічну безпеку навіть за умов воєнного стану.

ЛІТЕРАТУРА

1. Каспрук О. С. Проблеми правового регулювання міжнародних мультимодальних перевезень. *Актуальні проблеми міжнародних відносин*. 2015. № 126 (1). С. 93-100. DOI: <https://doi.org/10.17721/apmv.2015.126.1.93-100>.

2. Україна впроваджує європейські правила мультимодальних перевезень. Build PortaL. 2021. URL: <https://www.ukr.net/news/details/economics/88258332.html>.

3. Про мультимодальні перевезення: Закон України від 17 листопада 2021 року № 1887-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1887-20#Text>.

4. План роботи Комітету з питань логістики та міжнародних перевезень Громадської ради при Державній митній службі України на 2024 рік від 16 лютого 2024 року. URL: <https://customs.gov.ua/web/content/11880?unique=e3675ad7109e1f71023adfec2f5719b07a404e3f&download=true>.

5. Степаненко С. В. Напрями удосконалення митного контролю та переміщення товарів через митний кордон України. *Актуальні проблеми політики*. 2023. № 71. С. 49-54. DOI <https://doi.org/10.32782/app.v71.2023.7>.

6. Юринець О. В. Пріоритетні проблеми роботи митних органів України в

умовах європейської та євроатлантичної інтеграції. *Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку*. 2021. № 3 (1). С. 96-103.

REFERENCES

1. Kaspruk O. S. Problemy pravovoho rehuliuвання mizhnarodnykh multimodalnykh perevezen. Aktualni problemy mizhnarodnykh vidnosyn. 2015. № 126 (1). S. 93-100. DOI: <https://doi.org/10.17721/apmv.2015.126.1.93-100>.

2. Ukraina vprovadzhuie yevropeiski pravyla multimodalnykh perevezen. Build PortaL. 2021. URL: <https://www.ukr.net/news/details/economics/88258332.html>.

3. Pro multimodalni perevezennia: Zakon Ukrainy vid 17 lystopada 2021 roku № 1887-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1887-20#Text>.

4. Plan roboty Komitetu z pytan lohistyky ta mizhnarodnykh perevezen Hromadskoi rady pry Derzhavnii mynii sluzhbi Ukrainy na 2024 rik vid 16 liutoho 2024 roku. URL: <https://customs.gov.ua/web/content/11880?unique=e3675ad7109e1f71023adfec2f5719b07a404e3f&download=true>.

5. Stepanenko S. V. Napriamy udoskonalennia mytnoho kontroliu ta peremishchennia tovariv cherez mytnyŭ kordon Ukrainy. Aktualni problemy polityky. 2023. № 71. S. 49-54. DOI <https://doi.org/10.32782/app.v71.2023.7>.

6. Yurynets O. V. Priorytetni problemy roboty mytnykh orhaniv Ukrainy v umovakh yevropejskoi ta yevroatlantychnoi intehratsii. Menedzhment ta pidpriemnytstvo v Ukraїni: etapy stanovlennia i problemy rozvytku. 2021. № 3 (1). S. 96-103.